

Cvičení č. 1

Z0136

Územní plánování a urbanismus

17.9.2019

Podmínky cvičení/seminářů

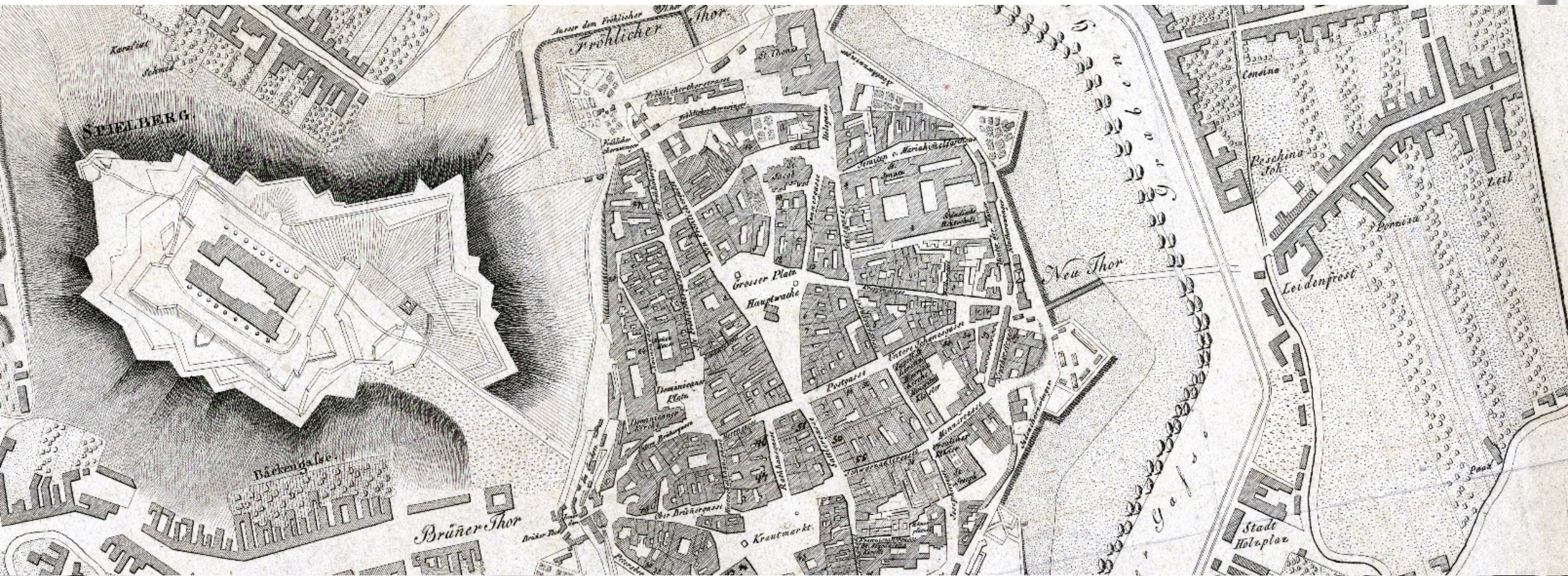
- Kontakt - marek.lichter@mail.muni.cz
- Konzultace po hodině nebo po předchozí domluvě
- 0 absencí za semestr
  - Pouze omluvenky v ISu
  - Práce navíc, ale...
  - 30. 9., 28. 10.
- I při absenci nutnost odevzdání všech cvičení
  - + příprava na některé hodiny
- Odevzdávat do příslušné odevzdávnice
- Deadline většinou týden, nebo případně 14 dní, tj. dle konkrétního cvičení

Podmínky cvičení

- OK (i s komentářem) znamená uznáno
- Neuznáno = oprava, vždy do týdne
- Pozdní odevzdání, něco navíc
  - Nedělejte to!
- Protokol – TIP
- https://is.muni.cz/auth/el/1431/jaro2017/Z6004/Pokyny_BPDP_v2017.pdf

Předmět?

- Vaše dotazy?

Historický vývoj měst

- V průběhu středověku 13. – 15. století, kromě nejstarších hradisek (měst)
- Předtím síť sídel velmi řídká
- Kolonizace
  - Vnější – německá
  - Komplexní proces – politika, ekon. otázky, právo
- Nemusel rozhodnout jen panovník, ale i šlechta, nebo církve
- Významná pozice **lokátora** – rozhodující činitel, pravomoce (stavební, plánovací)
- Často přináší i zvyklosti
- Úlevy pro nové obyvatele (daně)
- Bližší zájem, např. Žemlička (2014), Štefánik (2017)

Historický vývoj měst

- „Dvanáste storočie je „storočím zrodu“ nemeckých miest. Pri ich budovaní sa presadil akýsi „stavebný kánon“, jednotný model priestorovej štruktúry (vymeranie parciel rovnakej veľkosti pozdĺž systematicky položených uličných línií), ktoré sa bleskovo rozšírili a viedli k zakladaniu alebo prebudovaniu miest v celej strednej Európe. Vznikla pomerne pevná predstava o tom, ako má mesto vyzeráť.“
- „Stredoveké mestá na našom území sú v zásade gotickými mestami, vznikli a rástli v gotickom období a ich stavebný ráz tomu zodpovedal.“
- Štefánik (2017, s. 16, 54)

Právo

- Jedno z možných vymezení – město je to, co má městská práva
  - Hradební (možnost opevnit se), vyloučení řemesel k hradbám
  - Mílové (hierarchie)
  - Várečné
  - Trhové
  - Atd.
- Funkce města jiná než vesnice
- Výroba, trh x zemědělství

Typy zakládaných měst I

- hrazená města pravoúhlého půdorysu s ústředním čtvercovým nebo obdélníkovým tržištěm a s ulicemi vybíhajícími z něho v pravém úhlu
- Šumperk

Typy zakládaných měst II

- velikostně menší, vesměs nehrazená města, která se skládají z pravouhlého tržiště, popř. ulic z něho vybíhajících, aniž lze však u nich mluvit o ulicové síti
- **Příbor**

Typy zakládaných měst III

- Hrazená města pravoúhlého půdorysu s ulicovým tržištěm
- Zejména 13. a 14. století
- **Brušperk**

Typy zakládaných měst IV

- města s porušeným pravoúhlým půdorysem, ovlivněným terénem nebo průběhem komunikací
- **Hulín**

Typy zakládaných měst V

- Hrazená města s tržištěm jiného tvaru než čtyřúhelníkového
- Např. klínový tvar
- Slavonice

Typy zakládaných měst VI

- Ostrovní
- Stísněná, nepravidelný půdorys
- **Veselí nad Moravou**

Typy zakládaných měst VII

- Města s dominantní ulicí
- Žebrového, žebříkovitého, duálního podtypu
- Poměrně rozšířená, vliv dopravy
- Letovice

Brno

- KUČA, K. (2000): Brno vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Baset.

- <https://mestobrna.maps.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=ce90bcf3045e470f970d7032f0bbbce7>

Zadání cvičení

- Na základě podkladů (např. Láznicka – práce Moravská města z roku 1948) si vyberte **dvě** moravská zakládaná města a velice stručně popište jejich morfostrukturu, typ, popř. historické podmínky založení
- Původní strukturu města doložte snímkem z II./III. vojenského mapování (či jiných historických map)
- Aktuální strukturu městského plánu (kompozice) se pokuste doložit současným leteckým snímkem
- Stručně zhodnoťte nejvýraznější změny, které modifikovaly středověkou formu města.
  - Nemusíte se věnovat jen čistě středověku, ale i rozpínání města vzhledem k funkcím (využití ploch)
- Lze čerpat i z Kuča (1996): Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku

Výběr měst

- https://docs.google.com/spreadsheets/d/1vJh0_1vQHZtEB8IsQR-2HlvlnrWCoaxw_SI69v6glHc/edit?usp=sharing
- Příště představí 2 studenti
- Prezentace stačí na 5-7 min., neodevzdávat.

- Cvičení odevzdat do odevzdáárny do 1. 10. 2019 vč.
- Rozsah 1-2 A4

Díky za pozornost

